

Móra Ferenc: PÓSA LAJOS

A gyermekek költője jubilál. Helyesebben: nem a költő ünnepel, hanem a gyermekek és velük mindazok, akik az édes anyanyelvvel együtt tanulták meg Pósa bácsi egyszerű, látszólag talán túlegyszerű és mégis annyira meleg, annyira közvetlen közvetlen, annyira fülbemászó versikéit, ma meghatott szeretettel köszöntik Pósa Lajost. Mert Pósa versei a magyar gyermekléleknek szerves alkotórészei lettek, ők azok, amelyek megszólaltatták a gyermek első, még teljesen öntudatlan érzéseit, ők azok, amelyek fölkellették első, még teljesen ösztönszerű fantáziáját. Koravén kávéházi bölcsek, akik sohasem tudtak beletekinteni abba a kristálytiszta tóba, amely a gyermekek lelkének legszerencsésebb allegóriája, olykor fölényesen mosolyogtak e versek különös hangutánzásai fölött és éles kritikai érzéssel megállapították, hogy az aranymadarak, aranymókusok és aranypillék között a logikus kapcsolat néha hiányzik. Valóban mi is azt hisszük, hogy Pósa Lajos költészetét a rideg logika sohasem kormányozta. De a gyermekszoba tarka álmait senki sem érezte meg úgy, mint ő és senki sem tudta olyan behízselő egyszerűséggel elmondani, mint ő. Az alvó kisfiú csodálatosan összefüggéstelen képeket lát, szelíd házinyulakat, szürke csacsikat, ügető pónikat, köztük a mamát és a papát és a kistestvért, és a kitömött babát és az ólomkatonákat, amelyeket tegnap kapott. Ezeknek az álmoknak lett költője Pósa Lajos. A gyermek még alig tud beszélni, de a dada már fölolvassa neki azokat a verseket, amelyek beszámolnak mindarról, ami érdekli és izgatja. Természetes, hogy megtanulja őket, természetes, hogy velük együtt tanul meg magyarul.

Semmi sem könnyebb, mint a gyermekeknek szóló poézist parodizálni. Semmi sem nehezebb, mint gyermekek számára nem paródiát, hanem igazi poézist adni. Minden szatirikus bölcsészhallgató százával tudja ontani azokat a költeményeket, melyek látszólag találóan csúfolják ki a gyermekverset. Csak nagyon kevés, igazi költő tudja megírni azt, amit a gyermek elfogad, aminek fönntartás nélkül átadja magát. Pósa Lajos ezen igazi, mély, istenáldotta költői lelkek közül való. Ezért nőnek föl negyven esztendő óta újabb és újabb gyermeknemzedékek Pósa bácsi iránti szeretetben, ezért drága kincse Pósa bácsi negyven esztendő óta a magyar gyermekeknek.

A hammelni patkányfogó meséjében tulajdonképpen mély allegória rejlik. Mindnyájan emlékezünk a régi német mondára, mint jelent meg Hammeln városában egy titokzatos idegen azon ürügy alatt, hogy a patkányokat sípjának hangjával magával tudja csalni. Amikor azután a varázs-síp megszólalt, Hammeln összes gyermekei hosszú sorban követték a varázslót. Amerre ment, ahol sípjának hangja hallatszott, a gyermekek utána tódultak és csillogó szemekkel, önfeledt mosollyal tipegtek utána. A legenda tudni véli, hogy a bűvész földalatti barlangok mélyén keresztül a távoli Erdélybe vezette Hammeln gyermekeit, ő maga eltűnt, de azokat, akiket a bűvész sípjának zenéje csalt el magával, később férfias komolysággal az erdélyi szászok első városait építették. A hammelni patkányfogó kétségkívül az első gyermekköltő, akiről a krónikák tudnak, de ha ő rejtélyes módon el is tűnt,

csodasípjá nem vezett el vele. Időről-időre támadnak a hammelni patkányfogónak utódai, akik ugyanazzal a művészettel szólaltatják meg a maguk egyszerű hangszerét és a gyermekek légiói ismét nyomukban járnak. Tündérgrottákon, a fantázia szakadékai és bércei között vezet az út, a gyermekkor lassan elmarad, elmarad végül a költő is, de a nemzedékek, amelyeknek fiatalságát illúzió és költészet tette színessé, később, érett korban, komoly építő munkát tudnak végezni.

A magyar gyermekek hammelni patkányfogóját negyven esztendő óta Pósa Lajosnak hívják. Az ő ezüsthangú sípjában nemzeti társadalmunknak egyik legértékesebb és legkomolyabb ereje szólal meg, ezért ünneplik most annyi lelkesedéssel és szeretettel azok, akiknek a magyar kultúra drága és fontos. A gyermekek pedig, akik minderről még nem tudnak, rózsás arccal hozzák el rózsáikat kedvencüknek – Pósa bácsinak.

In: Új Idők, 1914. június 7.